

Antisemitismi
kautta aikojen

Käsitteet:

- ◇ Antisemitismi = juutalaisvastaisuus
- ◇ Pogrom = juutalaisvastaiset mellakat

Antiikin aika

- ◆ Jo esikristillisellä ajalla esiintyi antisemitismiä esim. Persiassa
  - ◆ [Esterin kirjan luvun 3 jakeet 8-9](#)
  - ◆ [Antisemitismin alku dokumentti alusta](#) - 8min
- ◆ Kristinuskon synnyn jälkeen jyrkkä vastakohtaisuus
  - ◆ Molemmat uskonnot vainottuja – Jeesuksen tappaminen juutalaisten syyksi
  - ◆ Katkeroitunut ja riitaisa ero näkyy myös Uudessa Testamentissa: Jeesus sanoi... mutta juutalaiset vastasivat...
  - ◆ Kristityt uusi luvattu kansa

Antiikin aika

- ◆ 300-luvulla kristinuskon tultua vallitsevaksi uskonnoksi tilanne muuttui – juutalaisuus halvetuksi vähemmistöksi
- ◆ Kääntyminen juutalaisuuteen kiellettiin, samoin avioliitot ja sukupuolisuhteet kristittyjen ja juutalaisten välillä
- ◆ Valtion virat juutalaisten ulottumattomissa
- ◆ Juutalaiset eivät saaneet omistaa kristittyjä orjia
- ◆ Hallinnon piti pyrkiä juutalaisten kääntymiseen kristinuskoon

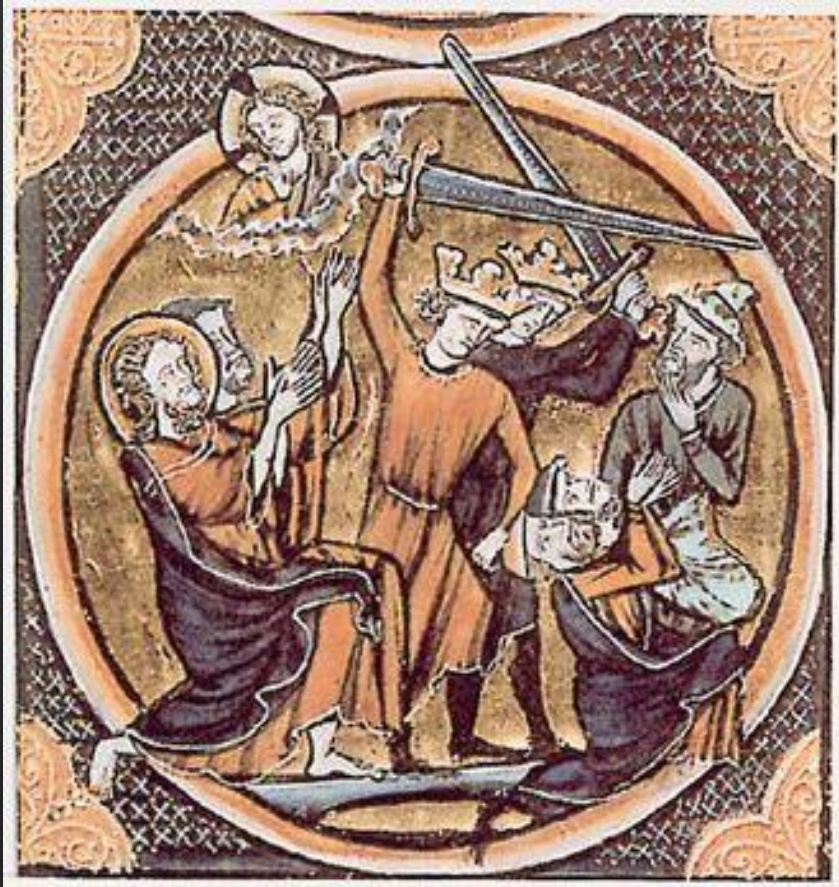
Selvitä:

- ◇ Kirkkoisä Augustinuksen käsitys juutalaisista
- ◇ Umarin sopimus 632

By Philippe de Champaigne - Los Angeles County Museum of Art: online database: entry 171584, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=84812>

Keskiaika n.500-1500

- ◆ Katolinen kirkko kielsi jäseniltään koron ottamisen → rahanlainaus- ja pankkitoiminta juutalaisille
  - ◆ Yleensä myös maanomistaminen kielletty juutalaisilta
- ◆ Juutalaisten suhdeverkosto ylettyi kaikkialle
- ◆ Hallitsijat halusivat hyötyä tai tarvitsivat lainoja → positiivisempi suhtautuminen
  - ◆ → Paikalliset yrittäjät kateellisia
- ◆ Ammattikunnat eli killat hyvämaineisille kristityille → suuri osa ammateista juutalaisten saavuttamattomissa → vapaitten ammattien suuntaan
- ◆ Juutalaiset pakotettiin erottumaan useasti merkitsemällä vaatteensa tähdellä yms.

- ◇ Ristiretkien aikaa n. juutalaisyhteisöt joutuivat useasti veristen hyökkäysten kohteeksi ”vääräuskoisina”
- ◇ Mustan surman aikaan 1348-1350 juutalaisia syytettiin kaivojen myrkyttämisestä
- ◇ Puhtaussääntöjen takia suhteessa vähemmän juutalaisia kuoli ruttoepidemian aikana
- ◇ Huhut kristittyjen lapsien murhaamisesta pääsiäisleipää varten, ehtoollisleivän saastuttamisesta ja rituaalimurhista
- ◇ Vuosina 1182, 1306, 1311 ja 1394 juutalaiset karkotettiin Ranskasta (paluu sallittiin 1789), 1290 Englannista (saivat palata vasta 1650), Espanjassa 1492, Portugalissa 1497, Provence 1501 ja Liettuassa 1495.
- ◇ [Antisemitismin historia video](#): 38.20 -49.20

Tehtäviä:

- ◇ Tutustu seuraavien ihmisten ajatuksiin juutalaisista. Millaisia antisemitistisiä piirteitä löydät? Mistä juutalaisia syytettiin?
  - ◇ Martti Luther
  - ◇ William Shakespeare
  - ◇ Voltaire
  - ◇ Karl Marx
  - ◇ Henry Ford

Uusi aika

- ◇ 1500-luvun alussa juutalaiset olivat karkotettu lähes kaikista katolilaisista maista.
- ◇ Lukuun ottamatta Puolaa ja Napolin kuningaskuntia, joitain Itävallan ja saksalaisten ruhtinaskuntia
- ◇ Juutalaisasutus keskittyi Hollantiin, Saksaan ja Puolaan
- ◇ Itä-Euroopassa muodostivat usein porvaris- ja käsityöläisluokan aatelin ja maataviljelevän rahvaan väliin

- ◇ Ortodoksisen kirkon alueella juutalaisvainot vähäisempiä 1800-luvulle saakka muutamaa tapahtumaa lukuun ottamatta
- ◇ Renessanssi ja uskonpuhdistus koituivat juutalaisten eduksi
  - ◇ Heprea kiinnostuksen kohteena Raamatun alkukielenä – juutalaisten taidot hyödyksi
  - ◇ Martti Luther alussa juutalaismyönteinen, mutta myöhemmin hyvin juutalaisvastainen:
Kirja ”Juutalaisista ja heidän valheistaan”

- ◇ Juutalaisten rajatut asuinalueet, ghetot, saivat alkunsa Venetsiasta 1516, usein myös juutalaisten omasta tahdosta
  - ◇ Juutalaisten määrää tarkkailtiin ja rajoitettiin, muuttajien maksettava erityisvero
- ◇ Hovijuutalaiset eri valtioiden kuninkaiden neuvonantajina yms.
- ◇ William Shakespeare: Venetsian kauppias

1700-luku

- ◇ 1700-luvun lopulta lähtien monissa Euroopan maissa alettiin kuitenkin säätää suvaitsevampia lakeja ja juutalaiset alkoivat vähitellen saada samoja kansalaisoikeuksia muun väestön kanssa
  - ◇ Itävallan Josef II suvaitsevaisuusjulistus 1781
  - ◇ Ranskan vallankumous 1789
- ◇ Kuitenkin esim. Voltaire hyvin antisemitistinen
- ◇ Venäjällä juutalaiset määrättiin pysymään rajatulla alueella: Ukrainassa, Valko-Venäjällä ja Baltiassa
  - ◇ Kansalaisoikeudet juutalaisille 1917, myös Suomessa

1800-luku

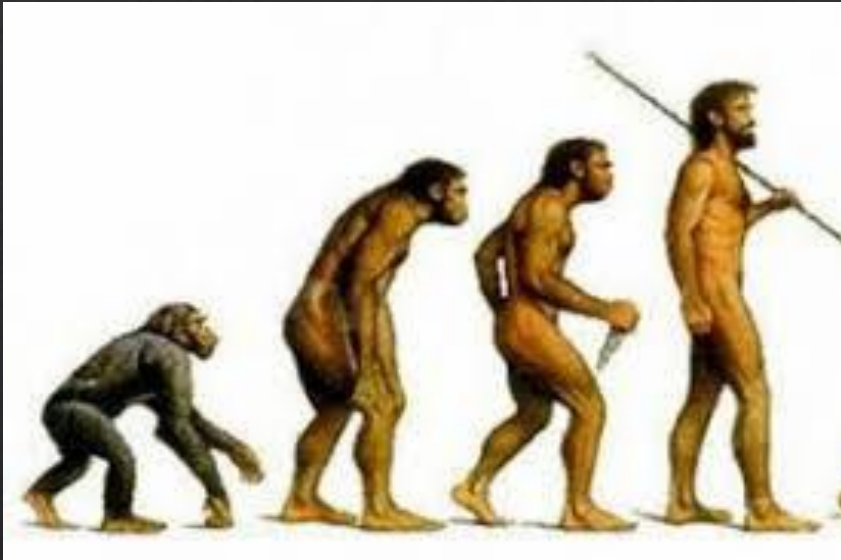
- ◇ 1800-luvun lopulla heräsi kuitenkin uusi juutalaisvastaisuus, antisemitismi, joka levitti juutalaisista rodullisia stereotyyppioita ja uhkakuvia
  - ◇ 1881 Aleksanteri II murhan suunnittelussa mukana juutalainen – antisemitismi alkaa urakalla
  - ◇ 1903 Siionin viisaiden pöytäkirjat: juutalaisten suunnitelma maailman valloittamiseksi
- ◇ Juutalaisuudessa puolestaan syntyi omaan juutalaisvaltioon tähtäävä aate, **sionismi**, jossa uskottiin vainoista päästävän vasta oman valtion perustamisen myötä.
- ◇ 1890-luvun lopulta lähtien juutalaisia alkoi muuttaa Palestiinaan, joka tuolloin oli turkkilaisten hallinnassa

The background is a dark, textured illustration. It features several figures in a state of distress or suffering. One figure on the left is being held or restrained by another. In the center, there is a Star of David (Magen David) with a face inside it, surrounded by flames. Below the star, the word "Judei" is written in a stylized font. The overall color palette is dark with shades of brown, black, and red, suggesting a somber and violent atmosphere.

Video

[Antisemitismi Euroopassa](#)

Tehtäviä:

- ◇ Selvitä
  - ◇ miten Charles Darwinin evoluutioteoriaa käytettiin sosiaalidarvinismin pohjana
  - ◇ mitä eugeniikka on ja mihin se perustuu.

Eugeniikka, rodunjalostusoppi

- ◇ 1859 Charles Darwin: Evoluutioteoria
- ◇ Vuonna 1865 Gregor Mendel löysi perinnöllisyyttä säätelevät peruslait, minkä myötä opittiin että fyysiset ominaisuudet periytyivät kahdelta vanhemmalta geenien kautta.
- ◇ → Sosiaalidarvinismi, joka suhtautuu erityisen suvaitsemattomasti yhteiskunnan vähäosaisiin kuten köyhiin, sairaisiin, työttömiin, vammautuneisiin ja vähävaraisiin
- ◇ Yhteiskuntaa uhkaa heikkojen ala-arvoiset geenit, estettävä huonojen geenien lisääntyminen ja leviäminen - eugeniikka

Antisemitismi 1900-luvulla

- ◇ Etsi Internetistä antisemitistisiä propaganda-julisteita ja muuta materiaalia
- ◇ Selvitä,
  - ◇ mistä juutalaisia syytettiin?
  - ◇ miten juutalaiset kuvattiin?
  - ◇ kenelle propaganda oli tarkoitettua?
- ◇ Esittele löydöksesi luokalle.